

СИСТЕМА ВЗАЄМНОЇ ПЕРЕВІРКИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИШАХ

Кашуба О.М., Кравчук Т.О., Навольська Г.І.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Стаття присвячена проблемам проведення контрольних заходів з метою перевірки рівня сформованості знань, умінь, навичок студентів. Надаються рекомендації щодо відбору навчального матеріалу, змісту завдань та вправ для студентів у процесі формування професійної компетентності фахівців. У статті обґрунтована необхідність вдумливого ставлення до постановки цілей контролю, як вирішального фактору досягнення результату освітнього процесу та управління навчанням.

Ключові слова: контроль, якість знань, іноземна мова, зміст навчального матеріалу, організація навчальної діяльності, пізнавальна діяльність студентів, іншомовне спілкування.

Постановка наукової проблеми та її значення. У житті сучасного суспільства відбуваються стрімкі зміни ціннісних орієнтацій у зв'язку з проголошеними принципами гуманізації та демократизації суспільства, модернізації змісту освіти, перехід від кваліфікації до компетентності, ствердження особистісно орієнтованого підходу. Вирішення проблеми забезпечення якісної підготовки фахівців з вищою освітою на сучасному етапі передбачає значне поліпшення контролю навчальної роботи студентів як важливого засобу управління процесом навчання. Поширеним сучасним видом контролю в процесі навчання за кредитно-модульною системою у ВНЗ є система тестування. Тестування може використовуватись для вхідного, поточного та підсумкового контролю знань і умінь студентів у межах одного чи декількох змістових модулів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Проведений нами аналіз наукових джерел про те, що питання організації та проведення контролю знань студентів вищих навчальних закладів активно вивчалось і вивчається як вітчизняними так і зарубіжними вченими: О. Мокровим, Т. Солодкою, М. Сорокіним, І. Цатуровою. Проблема розробки тестів та їх застосування в практиці навчання іноземних мов досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені Л. Банкевич, В. Коккота, С. Ніколаєва, О. Петрашук, L. Vachman, J. Clark, K. Morrow та ін. Аналіз наукових робіт дає підстави стверджувати, що проблема проведення ефективного та правильного з наукової та методичної точки зору контролю знань, умінь і навичок студентів, оптимізація шляхів проведення контрольних заходів є актуальною з точки зору управління навчальним процесом.

Мета статті – розглянути систему взаємної перевірки із забезпечення якості знань студентів, а саме, найбільш ефективні форми проведення та перевірки тестових завдань, обсягу та принципів добору їх до тестів, оскільки оцінка – важливий засіб управління навчальним процесом.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів. У сучасному світі все більше зростає роль іноземних мов. Перебудова середньої та вищої шкіл, значне збільшення міжнародних зв'язків створюють певні передумови для покращення вивчення іноземних мов.

Адже знання іноземної мови – свідчення рівня культури і освіти. Сфера їх застосування для сучасної людини значно розширюється зі збільшенням міждержавних зв'язків, а також можливість використання в своїй роботі іноземної літератури. Контроль та оцінка знань, умінь та навичок студентів – невід'ємний структурний компонент навчального процесу. З огляду на логіку процесу навчання, він є, з одного боку, завершальним складником оволодіння певним змістовим блоком, а з іншого – важливою ланкою в системі навчальної діяльності особистості. Основні завдання контролю – виявлення рівня правильності, обсягу, глибини та дієвості засвоєних студентами знань, отримання інформації про характер пізнавальної діяльності, про рівень самостійності та активності студентів в навчальному процесі, встановлення ефективності методів, форм та способів їхнього навчання.

Залежно від дидактичної мети використовують різні види контролю за навчанням: попередній, поточний, повторний, тематичний, періодичний, підсумковий, комплексний.

- *Попередній контроль* носить діагностичний характер. Напередодні вивчення певної теми, засвоєння якої має ґрунтуватися на раніше вивченому матеріалі, викладач може з'ясувати рівень розуміння опорних знань, актуалізувати їх, аби успішно рухатися вперед.

- *Поточний контроль* передбачає перевірку якості засвоєння знань у процесі вивчення конкретних тем.

- *Повторний контроль* спрямований на створення умов для формування умінь і навичок. Повторна перевірка якнайкраще сприяє переведенню знань з короткотермінової до довготривалої пам'яті.

- *Тематичний контроль* пов'язаний з перевіркою рівня знань, умінь та навичок студентів в обсязі певного розділу.

- *Періодичний контроль* передбачає встановлення обсягу знань студентів з тих або інших проблем стосовно вимог програм.

- *Підсумковий контроль* має на меті з'ясувати рівень засвоєння учнями навчального матеріалу в кінці семестру або навчального року. Це проводиться у формі заліків, іспитів.

- *Комплексний контроль* передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь та навичок з кількох суміжних дисциплін, які забезпечують

комплексний підхід до формування професійного світогляду студентів [4, с. 216].

Щодо методів контролю знань, умінь та навичок, то в історії розвитку вищої школи виокремилися такі основні методи контролю знань, умінь і навичок студентів: усна перевірка, письмова, практична, тестова перевірки. Дещо умовно до методів перевірки можна віднести метод спостереження.

• *Усна перевірка* зазвичай займає переважаюче місце в методах контролю знань з іноземних мов у вищих навчальних закладах. Використання цього методу вимагає від викладача значних зусиль і майстерності: грамотно формулювати запитання, спонукаючи студентів до активного мислення, будувати систему запитань у певній логічній послідовності, уважно слухати відповіді, враховувати індивідуальні особливості студентів. Проте цей метод не позбавлений недоліків, зокрема призводить до неефективного використання часу на занятті.

• *Письмова перевірка* порівняно з усною більш ефективна, оскільки всі студенти отримують завдання для підготовки письмових відповідей на них. Це спонукає студентів до самостійної пізнавальної діяльності, формування культури писемного мовлення, ефективності використання навчального часу.

• *Практична перевірка* передбачає залучення студентів до конкретної практичної діяльності, що сприяє перевірці вмінь застосовувати знання на практиці, а також рівень сформованості вмінь і навичок. Логічно така перевірка впливає із сутності процесу пізнання, в якому практика відіграє спонукальну і контролюючу роль.

• *Тестова перевірка* все більше набуває свого поширення. Сутність цього методу полягає у визначенні завдань (запитань) різних рівнів, на які або подані альтернативні відповіді або пропонується студентові доповнити відповідь, або ж її сформулювати. Можуть бути завдання для конструювання відповіді. Тестова перевірка може здійснюватися на паперовому носії або з комп'ютерним забезпеченням. Перевага цього методу полягає в тому, що за допомогою найпростіших засобів (бланків, матриць) можна отримати відповідь практично на будь-яке запитання, а недоліком є можливість вгадування правильної відповіді [4, с. 217].

Контроль всіх умінь мовленнєвої діяльності є невід'ємною складовою системи навчання, що безпосередньо впливає на ефективність процесу навчання. Результати оцінювання студентів демонструють якість і повноту досягнення цілей на кожному етапі вивчення іноземної мови (поточний, рубіжний, підсумковий контроль).

На практиці підтверджуються філософські закони, що саме ті моменти, які мали найбільше позитивне значення для викладачів та студентів в модульно-рейтинговій системі, а саме – отримання оцінок без здачі іспитів за рахунок наполегливої праці протягом всього семестру, яка оцінювалась в балах, і можливість покращення результатів на іспитах – саме це і призводить до ситуації, коли студенти з абсолютно різним рівнем сформованої компетенції можуть отримати однакову оцінку відповідно до набраних балів. Тобто, при модульно-рейтинговій системі,

де враховуються певні об'єктивні фактори, людський фактор, коли зникає психологічний стрес для студентів в зв'язку зі здачею іспитів, що також є мотивацією для студентів працювати наполегливо та систематично протягом всього семестру, іноді складається ситуація протилежна нашим намаганням чітко визначити рівень володіння мовою студентів вищих навчальних закладів. Рівні володіння мовою від рівня А1 до рівня С2 викладені та детально описані «Загальноєвропейськими рекомендаціями» [3, с. 164], і більшість країн вимагають підтвердження рівнів володіння мовою відповідно до положень цього документу.

Варто зазначити, що до контрольних заходів ставляться певні педагогічні вимоги, або принципи: плановірності; систематичності; викладення основного матеріалу.

Аналіз наукових джерел дає нам можливість стверджувати, що тестова перевірка набуває все дальшого розповсюдження і визнання як вченими так і практиками. За допомогою тестів є можливість перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу студентами. Тестові завдання поділяють: за цільовими, функціональними і смисловими ознаками: констатуючі, діагностуючі, прогностичні (за метою застосування); тести поточного, рубіжного (проводяться наприкінці семестру), підсумкового (проводяться в кінці кожного навчального семестру); заключного контролю (в кінці курсу навчання) – за видом контролю; тести, спрямовані на вимірювання рівня засвоєння матеріалу – за об'єктом контролю; тести, орієнтовані на норми знань; тести, орієнтовані на критерій оцінки – за співвідношеннями з нормами чи критеріями; стандартизовані тести (які пройшли апробацію на досить великій кількості (600-1000 чоловік) і які мають допустимі показники якості, а також характеризуються специфікацією – паспорт з нормами, умовами та інструкціями для його багаторазового використання в процесі контролю за якістю знань); – нестандартні тести (тести, складені самими викладачами для своїх студентів – за статусом контролюючої програми, за формальними ознаками: – вибіркові тести, тести з вільною конструюваною відповіддю; тести альтернативні, тести множинного, перехресного вибору – за характером вибірових відповідей; – тести на швидкість, на складність; тести машинні, безмашинні [2, с. 304].

Одним з важливих аспектів є стандартизація тестів. Стандартизований тест – це тест, який пройшов апробацію на досить великій кількості учасників тестування і має стабільні показники якості, а також специфікацію – паспорт з нормами, умовами та інструкціями для його багаторазового використання в різних умовах. В свою чергу стандартизований тест буде мати великий вплив на не стандартизовані тести (викладацькі тести, які складаються самими викладачами для своїх студентів). І знову ми повертаємося до тієї ж самої проблеми. З одного боку нам дуже потрібна стандартизація, а з іншого боку потрібно пам'ятати, що стандартизація може обмежити діяльність викладачів і у випадку неврахування важливих моментів навпаки призвести до негативних наслідків [3, с. 178].

Для забезпечення результативності тестового контролю необхідно дотримуватись таких психологопедагогічних вимог: поступове впрова-

дження тестового контролю; комплексний характер тестових завдань; об'єктивність оцінювання; дотримання організаційної чіткості; забезпечення кожного студента бланком із завданням та бланком для відповіді в залежності від виду тесту; обов'язково проводити аналіз результатів тестування; При визначенні викладачем змісту та форми тестового завдання необхідно враховувати особливості навчальної дисципліни, що вивчається, вимоги до її засвоєння, мету навчання.

Висновки. Отже, ми розглянули систему взаємної перевірки із забезпечення якості знань студентів, а саме, найбільш ефективні форми проведення та перевірки тестових завдань, обсягу та принципів добору їх. Контроль рівня засвоєння і якості знань, здобутих студентами в процесі вивчення іноземних мов, а також

їх розвиток та готовність до застосування цих знань на практиці й демонструє співвідношення між тим, що студент знає з програмових дисциплін, і тим, що він може знати з цих же дисциплін на певному етапі навчання. Таким чином, тестові завдання для перевірки якості знань студентів забезпечують можливість перевірити значний обсяг навчального матеріалу, порівняно із звичайним іспитом (за менший проміжок часу). Впровадження та використання тестового контролю якості знань студентів дозволяє викладачам ВНЗ упорядкувати процес контролю знань, умінь та навичок студентів, підвищити об'єктивність оцінки. Результати такого контролю дають можливість студентам об'єктивно оцінити свої досягнення та рівень опанування навчальним матеріалом.

Список літератури:

1. Булах І.Є., Шило І.М. Мотивація навчання і валідація оцінювання рівня знань // Педагогіка і психологія. Вісник АПН. – 1996. – № 3. – С. 125-129.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / Світлана Сергіївна Вітвицька. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, навчання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – Київ: Ленвіт, 2003. – 273 с.
4. Мацера О.А. Сучасні методи контролю й оцінки знань студентів під час вивчення іноземних мов – Міжнародна наукова інтернет-конференція. Сучасний соціокультурний простір 2017. – С. 216-218.
5. Ніколаєва С.Ю., Петрашук О.П. Тестовий контроль лексичних навичок аудіювання (англійська мова). – К.: ЛЕНВІТ, 1997. – 91 с.

Кашуба А.М., Кравчук Т.А., Навольська Г.И.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

СИСТЕМА ВЗАИМНОЙ ПРОВЕРКИ ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ ПО ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ВУЗАХ

Аннотация

Статья посвящена проблемам проведения контрольных мероприятий с целью проверки уровня сформированности знаний, умений, навыков студентов. Даются рекомендации по отбору учебного материала, содержания заданий и упражнений для студентов в процессе формирования профессиональной компетентности специалистов. В статье обоснована необходимость вдумчивого отношения к постановке целей контроля, как решающего фактора достижения результата образовательного процесса и управления обучением.

Ключевые слова: контроль, качество знаний, иностранный язык, содержание учебного материала, организация учебной деятельности, познавательная деятельность студентов, иноязычное общение.

Kashuba O.M., Kravchuk T.O., Navolska H.I.

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

SYSTEM OF MUTUAL VERIFICATION FOR PROVIDING THE QUALITY OF KNOWLEDGE OF STUDENTS IN FOREIGN LANGUAGE AT LAST

Summary

The article is devoted to the problems of carrying out control measures in order to check the level of formation of knowledge, skills and abilities of students. There are recommendations on the selection of educational material, the content of tasks and exercises for students in the process of forming the professional competence of specialists. The article substantiates the need for a thoughtful attitude towards setting goals of control, as a decisive factor in achieving the result of the educational process and management education.

Keywords: control, quality of knowledge, foreign language, maintenance of educational material, organization of training activities, students' cognitive activity, foreign language communication.